

NAZWA PROJEKTU

Szkoła bez stopni

IMIĘ I NAZWISKO AUTORA

Dorota Pintal

NAZWA SZKOŁY

Szkoła Podstawowa Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi w Zamościu

ETAP EDUKACYJNY

I i II etap edukacyjny

SŁOWA KLUCZOWE

#ocenie kształtujące #cel kryteria sukcesu #informacja zwrotna #ocena koleżeńska #samoocena

KSZTAŁTOWANE KOMPETENCJE

1. Umiejętność zarządzanie sobą i uczenia się: wytrwałość, umiejętność zmotywowania się do pracy na rzecz korzyści odroczonej w czasie.
2. Umiejętność komunikacji - pozytywne reagowanie na informacje zwrotne otrzymywane od innych i wykorzystywanie ich do własnego rozwoju.
3. Sprawczość. Poczucie własnej skuteczności – wiara uczniów we własną zdolność do skutecznego angażowania się w określone działania, zwłaszcza w obliczu niekorzystnych okoliczności.
4. Umiejętność stawianie sobie ambitnych, ale osiągalnych celów, a także wytrwałe i konsekwentne dążenie do ich realizacji.
5. Odpowiedzialność za swój proces uczenia się.

CELE

1. Wzmacnianie motywacji wewnętrznej do nauki, przesunięcie akcentu z „uczę się dla stopnia” na „uczę się, żeby rozumieć i umieć”.
2. Budowanie poczucia sprawczości i odpowiedzialności za własne uczenie się - uczeń rozumie cele, kryteria sukcesu i potrafi ocenić, gdzie jest na drodze do celu.
3. Rozwijanie umiejętności samooceny i refleksji - uczeń uczy się mówić: „co już potrafię, nad czym jeszcze muszę popracować, jak mogę to zrobić”.
4. Zapewnienie indywidualizacji procesu oceniania - dostosowanie informacji zwrotnej do możliwości, tempa pracy i potrzeb ucznia, w tym uczniów z SPE.
5. Budowanie pozytywnego obrazu własnej osoby i poczucia sukcesu edukacyjnego - ograniczanie etykietowania („jestem trójkowy”), wzmacnianie dostrzegania własnych postępów.
6. Zmniejszenie lęku przed oceną i stresem szkolnym - podejście od oceniania „karzącego” na rzecz oceniania wspierającego rozwój.

KRYTERIA SUKCESU

1. Uczeń rozumie cele i kryteria sukcesu
2. Uczeń korzysta z informacji zwrotnej i rozwija samoocenę
3. Zmniejsza się lęk przed oceną, rośnie motywacja wewnętrzna
4. Informacja zwrotna nauczycieli jest konkretna, rozwojowa i indywidualizowana
5. Rodzice rozumieją postępy dziecka i system oceniania bez stopni

**ZASTOSOWANE
POMOCE DYDAKTYCZNE
I ICH ŹRÓDŁA**

Patyczki
Metodniki – kartki w trzech kolorach (zielony, żółty, czerwony)
Białe tabliczki (np. zalaminowane kartki A5)
Kostki metodyczne
Skrzyneczka mistrzów
Pudełko refleksji
OK Zeszyt
Źródło: <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/tematy/ocenie-ksztaltujace/pomoce-dydaktyczne/>

OPIS DZIAŁAŃ W PUNKTACH

Proces zmiany trwa od 2008 r.

1. Pierwsze szkolenia i indywidualne próby

- organizacja pierwszych szkoleń z oceniania kształtującego,
- kilku nauczycieli zaczyna wdrażać elementy OK na własnych lekcjach,
- wsparcie ze strony mentorów / moderatorów zewnętrznych w procesie uczenia się nowego sposobu pracy.

2. Pilotaż jako innowacja pedagogiczna

- pomysł, aby ocenianie kształtujące potraktować jako innowację pedagogiczną,
- wybór dwóch równoległych klas:
 - w jednej klasie – wprowadzono ocenianie kształtujące,
 - w drugiej – pozostawiono tradycyjne ocenianie.
- trzech nauczycieli uczących w obu klasach podejmuje wyzwanie – możliwość rzetelnego porównania,
- porównanie efektów: zauważalne zmiany w funkcjonowaniu uczniów („coś drgnęło”) – pierwszy namacalny dowód, że warto iść dalej.

3. Stopniowe wdrażanie kolejnych elementów OK w szkole

- wprowadzanie etapami poszczególnych komponentów oceniania kształtującego:
 - a. cele lekcji i kryteria sukcesu – jasno komunikowane uczniom,
 - b. informacja zwrotna – zamiast samej oceny cyfrowej,
 - c. wzajemne uczenie się uczniów – praca w parach, grupach, uczenie kooperacyjne, ocena koleżeńska,
 - d. pytania kluczowe, dyskusja w klasie, metody aktywizujące – większe zaangażowanie uczniów w proces uczenia się,
 - e. samoocena ucznia – obecnie jeden z kluczowych obszarów pracy,
- przejście od wdrażania pojedynczych elementów do spójnej strategii oceniania kształtującego w całej szkole,
- objęcie wspomaganiami w ramach nadzoru pedagogicznego działań nauczycieli w zakresie oceniania wspierającego rozwój ucznia,
- widoczne zmniejszenie liczby ocen cyfrowych w ocenianiu bieżącym.

4. Likwidacja stopni w klasach 1-3

- decyzja o całkowitym wycofaniu w klasach 1–3 sposobów oceniania takich jak: punkty, literki, emotikony,
- wprowadzenie opisowej informacji zwrotnej jako podstawowej formy oceniania,
- utrwalenie w młodszych klasach myślenia o ocenie jako wsparciu rozwoju, a nie selekcji.

5. Zmiana w klasach 4-8

- wprowadzenie w klasach 4–8:
 - obowiązkowej informacji zwrotnej,
 - podawania celów i kryteriów sukcesu,
- wpisanie tych rozwiązań do statutu szkoły.

6. Rezygnacja z ocen niedostatecznych w ocenianiu bieżącym

- w klasach 4-8 w ocenianiu bieżącym zastosowano ocenę „jeszcze nie”.

7. Rezygnacja ze stopni w ocenianiu bieżącym w klasach 4-6

- zastąpienie stopni informacją zwrotną,
- wypracowanie różnych form informacji zwrotnej.

8. Wprowadzenie standardów dobrej lekcji

- zdefiniowanie elementów, które na stałe występują na każdej lekcji, w tym odnoszące się do oceniania kształtującego.

9. Zadbanie o dobrostan nauczycieli

- wzmacnianie umiejętności stosowania informacji zwrotnej,
- organizowanie wymiany doświadczeń,
- promowanie dobrych praktyk,
- cykliczne szkolenia wzmacniające poczucie bezpieczeństwa.

10. Włączanie rodziców

- organizowanie debat, warsztatów, szkoleń dla rodziców,
- wydanie broszury dla rodziców nt. informacji zwrotnej,
- informowanie, wyjaśnianie i tłumaczenie sensu wprowadzonych zmian.

11. Pasek dla każdego ucznia

Na koniec roku każdy otrzymuje "swój" pasek. To docenienie mocnych stron, zainteresowań i zaangażowania społecznego każdego ucznia. Przyznawane są: niebieskie paski dla ekspertów technologii komputerowej, fioletowe dla zaradnych i samodzielnych, pomarańczowe dla sportowców, żółte dla angażujących się w działalność charytatywną i społeczną, zielone dla zafascynowanych światem przyrody, różowe dla uzdolnionych artystycznie, a brązowe otrzymują baczni obserwatorzy otoczenia.

MOJA ŚCIEŻKA ZMIANY

START

Szkoła bez stopni – dlaczego podjęliśmy to wyzwanie?

W szkole naszej uczą się dzieci o zróżnicowanych potrzebach i często z trudnościami w uczeniu się. Dlatego stale szukamy metod, które pozwolą im efektywnie nabywać nowych umiejętności, a jednocześnie zmniejszą frustrację nauczycieli związaną z brakiem widocznych postępów.

Coraz częściej docierały do mnie sygnały, że tradycyjne stopnie nie motywują uczniów do nauki. W realiach XXI wieku wiemy już, że sama ocena cyfrowa nie niesie wystarczającej informacji o postępach ucznia. Szukając rozwiązań, które lepiej wspierałyby indywidualizację nauczania – szczególnie ważną w szkole integracyjnej, którą prowadzę – zaczęłam interesować się ocenianiem kształtującym.

Z ideą oceniania kształtującego zetknęłam się około 2006–2008 roku. Szybko dostrzegłam szansę na zmianę relacji pomiędzy uczniami, nauczycielami, uczniami i nauczycielami.

CEL

1. Stworzenie takiego systemu oceniania, który wspiera uczenie się wszystkich uczniów (w tym uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych), zwiększa ich motywację wewnętrzną i poczucie sprawczości oraz koncentruje uwagę na postępie, a nie na stopniu.
2. Budowanie kultury szkoły opartej na współpracy, zaufaniu i dialogu, a nie rywalizacji o stopnie.
3. Wzmacnianie współpracy z rodzicami
 - rodzic otrzymuje czytelne informacje o postępach dziecka (a nie tylko zestaw cyfr), rozumie, jak może je wspierać.
4. Zwiększenie spójności działań wychowawczych i dydaktycznych
 - ocenianie staje się narzędziem wychowania do odpowiedzialności, samodzielności i uczenia się przez całe życie.

ZASOBY

- dyrektor biorący odpowiedzialność za kierunek zmiany
- zespół nauczycieli gotowych do uczenia się
- odpowiedzialni liderzy zmiany
- wyznaczenie stałego terminu na spotkania rozwojowe
- rozumienie, czym jest proces
- rozwiązania systemowe stosowane w szkole
- zasoby cyfrowe
- zasoby finansowe
- zaufanie w zespole nauczycieli
- otwartość rodziców i dobra komunikacja

OGRANICZENIA

- Obowiązek wystawiania oceny rocznej/klasyfikacyjnej w formie stopnia – szkoła może zrezygnować ze stopni tylko w ocenianiu bieżącym, ale nie w klasyfikacji, co wymaga „podwójnego myślenia”: opisowo na co dzień, cyfrowo na koniec.
- Egzaminacje zewnętrzne – presja „przygotowania do testu” może utrudniać konsekwentne stosowanie oceniania bez stopni.
- Opór części nauczycieli - przywiązanie do tradycyjnego systemu stopni, obawa przed „utraceniem kontroli” nad klasą, przekonanie, że stopnie są jedynym skutecznym narzędziem dyscyplinującym.
- Niewystarczające umiejętności - trudność w formułowaniu dobrej, krótkiej i rozwojowej informacji zwrotnej.
- Ograniczenia czasowe nauczycieli - udzielanie sensownej informacji zwrotnej wymaga więcej czasu niż wpisanie stopnia.
- Obawy rodziców, że bez stopni dziecko nie będzie zmotywowane.
- Niedostosowane e-dzienniki do udzielania informacji zwrotnej w różnej formie.
- Nie wszyscy uczniowie od razu potrafią rzetelnie ocenić swoje postępy, mogą potrzebować intensywnego wsparcia nauczyciela.

REFLEKSJA

Kiedy patrzę na drogę, którą przeszła nasza szkoła – od tradycyjnego systemu stopni do oceniania bez stopni w bieżącej pracy – widzę przede wszystkim ogromną zmianę w sposobie myślenia o uczniu. Na początku towarzyszyło nam wiele obaw: czy uczniowie będą się uczyć bez stopni, czy rodzice zaakceptują nowe rozwiązania, czy nauczyciele poradzą sobie z inną formą oceniania. Dziś, po kilku latach, widzę, że ta decyzja była trudna, ale głęboko słuszna. Coraz częściej słyszę od uczniów nie „mam czwórkę z matematyki”, ale „lepiej rozumiem ułamki” – i to jest dla mnie najważniejszy wskaźnik zmiany.

Ta transformacja wymagała od całej społeczności szkolnej cierpliwości, otwartości i wzajemnego zaufania. Nauczyciele musieli nauczyć się innego języka rozmowy o postępach ucznia, rodzice – zaufać, że informacja zwrotna może dać więcej niż stopień, a uczniowie – wziąć większą odpowiedzialność za własne uczenie się. Wciąż uczymy się i doskonalimy, ale jestem przekonana, że budujemy szkołę, w której ocena nie jest celem samym w sobie, lecz narzędziem wspierającym rozwój każdego dziecka, niezależnie od jego możliwości i potrzeb. U nas uczeń nie pyta „co dostane”, tylko podejmuje próbę rozwiązania zadania bo chce to zrobić. To jest sens tej zmiany.